

Groep 8
en brugklassen

Wij blijven bij elkaar

Introductie

- Jullie gaan het waargebeurde boek *Wij blijven bij elkaar* lezen. Laat de voorkant van het boek zien en lees de flaptekst op de achterkant voor.
- Leidt het verhaal in door over de familie Birnbaum te vertellen.
In dit boek wordt het indrukwekkende verhaal van de familie Birnbaum verteld. In 1939 kwam de Joodse familie Birnbaum in Kamp Westerbork terecht. Vader en moeder Birnbaum ontfermden zich over de Joodse kinderen die zonder hun ouders het kamp binnenkwamen. Zo ontstond er een weeshuisbarak in het kamp, waar ze probeerden het voor de kinderen draaglijk te maken. Het was zwaar, maar: zij hadden elkaar nog! Ze werden uiteindelijk op transport gezet naar Bergen-Belsen. Wederom namen de Birnbaums de zorg voor weeskinderen op zich, met als dragend motto: wij blijven bij elkaar!
- Vertel over de bijzondere ontstaansgeschiedenis van dit boek. Schrijfster Martine Letterie reisde naar Jeruzalem (Israël) en sprak met de zes Birnbaum-kinderen. Zij leven allen nog en zijn inmiddels op hoge leeftijd. Achter in het boek (vanaf bladzijde 312) doet de schrijfster verslag van deze schrijfreis. Lees ter voorbereiding van deze les dit verslag en pik er een paar interessante wetenswaardigheden uit die je alvast aan de klas vertelt.

Tijdens het lezen

- Leg in het kort de opzet van het boek uit. *Wij blijven bij elkaar* bestaat uit zes delen. De verschillende delen worden verteld vanuit zes verschillende perspectieven, die elkaar steeds afwisselen. Voorin vind je een kaart, waarop je de reis van de Birnbaum-kinderen kunt volgen.
- De leerlingen gaan vervolgens het boek zelfstandig lezen. Zij kiezen minimaal vier verwerkingsopdrachten uit, waar zij tijdens het lezen al aan kunnen werken. De opdrachten kennen geen goede of foute antwoorden, maar vormen een beeld van hoe een leerling dit boek tot zich heeft genomen.

Verwerkingsopdrachten

- Met welk personage voel jij je het meest verwant? Is dat met Sonni, Gina, Yakov, Zwi, Suzi of Sampi? Teken een portret van hem of haar en schrijf een pagina uit zijn/haar fictieve dagboek. Kies een scène uit *Wij blijven bij elkaar* en werk in de ik-vorm. Beschrijf niet alleen de feitelijke gebeurtenissen, maar werk ook gedachten en gevoelens uit.
- In dit boek vind je geen illustraties. Zo kun je het verhaal aan je eigen verbeelding overlaten. Kies een scène die veel indruk op je heeft gemaakt en maak hier een illustratie van. Kies kleuren en materialen die de sfeer goed treffen.
- In *Wij blijven bij elkaar* komen verschillende Joodse gebruiken, feesten en rituelen aan bod. Kies een scene uit het boek, waarin zo'n feest of ritueel aan bod komt. Maak op basis daarvan een mindmap over dat feest, ritueel of gebruik uit het Jodendom, zoals bijvoorbeeld Pesach, Sabbat of Bar Mitswa. Je haalt informatie uit dit boek, maar je mag ook andere (betrouwbare) bronnen gebruiken. Werk de mindmap uit op papier, eventueel met behulp van illustraties, foto's en *handlettering*. Schrijf op de achterkant van je vel papier welke bronnen je allemaal hebt gebruikt.

- De schrijfster reisde speciaal voor dit boek naar Israël om de Birnbaum-kinderen te ontmoeten. Stel je voor dat jij deze kinderen zou ontmoeten. Welke vragen zou jij dan absoluut willen stellen? Bedenk voor elke persoon twee vragen.
- Hoe vreselijk de omstandigheden in de kampen ook waren, toch speelden de kinderen ook met elkaar, al hadden ze bijna niets. Ook verjaardagen en feesten werden nog steeds gevierd. Kun je een voorbeeld uit het boek geven?
- Ook na de Tweede Wereldoorlog is discriminatie, racisme en anti-semitisme nog steeds blijven bestaan. Geef een voorbeeld uit dit boek. Zoek vervolgens een krantenartikel over een recente gebeurtenis.

Welke oplossingen zou jij kunnen bedenken om deze problemen de wereld uit te helpen? Werk twee plannen uit.

- Bezoek de website van Martine Letterie (www.martineletterie.nl). Bekijk het filmpje over dit boek, en het filmpje over de schrijfster. Ze heeft nog meer boeken over de oorlog geschreven. Welk boek zou jij graag willen lezen? Noem drie redenen waarom je dit boek interessant lijkt. Ga vervolgens op zoek naar het betreffende boek en maak er een selfie mee.
- De schrijfster heeft ervoor gekozen om het verhaal in verschillende perspectieven te vertellen. Waarom denk je dat ze dat heeft gedaan? Vind je dit een goede keuze? Motiveer je antwoord.

Afsluiting

- Bespreek klassikaal de verwerkingsopdrachten. Laat steeds één leerling zijn werk presenteren.
- Dankzij het boek *Wij blijven bij elkaar* blijven de verhalen van de Birnbaum-kinderen bewaard, voor alle generaties die na ons nog zullen volgen. Kun je nog meer manieren noemen hoe oorlogsverhalen bewaard worden? (mogelijke antwoorden: musea, films, mondelinge overdracht, monumenten, standbeelden, schilderijen, geschiedenislessen op school, gedichten, fotografie).
- Ga klassikaal met elkaar in gesprek. Vind je het belangrijk dat deze verhalen nog steeds verteld blijven worden? Vertel waarom je dat vindt. De antwoorden kunnen puntsgewijs op het bord worden genoteerd.